

címen nyílt kiállítás a Fővárosi Képtárban. Ez a tárlat izgalmas felfedező út a magyar festészet értékei között. Ismert és elfelejtett mesterek művei sorakoznak fel egymás után, de olyan nézőpontból összeállítva, amely megmutatja a művészet társadalmi szerepét, a jól érzékelteti, hogy a festő miképpen tükrözte korának életét. A rendezés megkereste a művek konkrét jelentését, azt, hogy egy kép mit mond mestere kortársairól, környezetéről.

A magyar festészet az elmúlt két évszázadban

híven beszámolt a történelmi változásokról.

A Fővárosi Képtár termeiben szinte végigélhetjük ennek az időszaknak minden jelentős eseményét úgy, ahogyan az az egyes egyének, a dolgozó rétegek, az uralkodó osztályok életében lefolyt. A kor irányító eszméi kisebb-nagyobb mértékben megmutatkoznak még a napi szükségletet kiszolgáló művészek alkotásaiban is. Így áll össze folyamatos történelemkönyvvé festőink munkássága, csak szóhoz kell engedni műveik mondani-valóját.

Az első termek a polgári forradalom felé fejlődő magyar társadalom híu tükörképeinek tekinthetők. Módosabb iparosok és kereskedők feleségei és leányai jelennek meg divatos öltönyökben, konok polgári osztálygőgöt és osztályigényt képviselve a feudális előjogokkal szemben. A festőműhelyekben a kialakuló és erősödő burzsoázia lakádiszei: csendéletek, tájképek készülnek. Az arisztokrácia hamis ízlésével szemben fokozatosan előtérbe kerül a természet, a falusi és városi élet megfigyeléséből kibontakozó tárgykör: rózsahordók, halászhók, enyelgő kispolgári párocskák, újságolvasók, komor hegyek, sejtelmes erdők, búzatáblás síkságok — akaratlanul is egyre több igazmondás. Az első cáfolat az eddigi téves felfogással szemben már ebben a korszakban is kézenfekvő: a múlt század első felének magyar művészetét nem a biedermeyeres édesség jellemzi, hanem a megfélemlés sokoldalúság témában, érdeklődési körben egyaránt. Az arckép is megszűnik hízelgessé lenni a megrendelő felé s az osztálytípusok hiteles bemutatásává fejlődik.

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző:

Cím:

A magyar festészet haladó hagyományai

Forrás:

(Hely)

(Idő)

(Köt. v. füz.)

(Oldal)

Ez a fejlődés művészeink működésében képről-képre bebizonyítható. *Barabás* Miklós menet közben közeledett egyre következetesebben a valósághoz. Amilyen arányban tökéletesedett ábrázoló képessége, annyira mélyült el mindinkább az emberek jellemének felfedezésében. Idősebb *Markó* Károly, bár kiszolgáltá veltelen mérésekkel vásárlóit, néhány festményét a hazai vidék tájaival, alakjaival töltötte meg. *Fia*, *Markó* Ferenc és legjobb tanítványa, *Ligeti* Antal már a magyar jellegét is érzékeltetni tudta tájképein.

Figyelemmel kísérhető már ezekben az évtizedekben az eszmei tartalom tisztulása is. Eleinte még „Széchenyi

István a Vaskapunál” képviselte a haladást, amint elhagyván grófi jelvényeit, címerét, koronáját, kitüntetéseit lován a szabadság felé vágat. A szabadságharc alatt viszont művészeink már a nép ügyéhez csatlakoztak, a forradalom vezetőit népszerűsítették, a honvédek hősségét örökítették meg, csatajeleneteket ábrázoltak.

1848–49 ugrásszerű fejlődést eredményezett művészeink öntudatában.

Nemzeti történelmünk e dicsőséges vállalkozása még bukásában is haladó ösztönzéssel volt mestereinkre. Fiatal tehetségeink az elnyomatás idején a külföldi akadémiákon új forradalomra, nemzeti bosszúra készültek a zsarnoksággal szemben. *Than* Mór, *Madarász* Viktor, *Székely* Bertalan, de még *Benczur* Gyula is történelmünk

nagy szabadságharcosainak tetteit, a függetlenségért folyó harc jeleneteit dolgozták fel. A kiegyezés után pedig, amikor az uralkodó osztály árubabocsátotta a nemzet érdekeit, az utolsó nagy nemzeti királynak, Mátyásnak az alakjába kapaszkodtak, ha történelmi-témájú festményt kellett csinálniuk.

A Fővárosi Képtár munkájának komoly érdeme, hogy az elmúlt nyolcvan év fejlődéséből kiemelte azokat a progresszív elemeket, melyek igen nagy számban lelhetők föl festészetünk e korszakának történetében. A hivatalos feudál-burzsoá művészetpolitikája nem volt képes kizárni a műtermekből, de még a kiállítási helyiségekből sem a valóságot.

Számos remekmű beszél

leleplező őszinteséggel a tömegek sorsáról,

az urak lelkiismeretlenségéről, sok-sok festményt egymás mellé rakva felidézhetjük, hogyan élt népünk a milennium Magyarországon. Ebben a folyamatban méltó és szemléltető helyet kapott a kiállításon *Munkácsy* Mihály, aki legjelentősebb megismerésítője az ösztönös, de haladójellegű őszinteségnek. Különösen „Búcsúzkodás” című képe emelkedik ki realizmusával, ahogyan két öregasszony beszélgetést félreérthetetlen proletár osztálytartalommal ruhazza fel. De *Mun-*

kácsy mellett és után, a kortársak és tanítványok egész sora teljesítette a valóság ábrázolásának feladatát. Közlük *Gyárfás* Jenő, *Böhm* Pál, *Bihari* Sándor, *Deák-Ebner* Lajos, *Révész* Imre, *Pataky* László, *Pállik* Béla, *Bruck*

Lajos még további érdeklődést érdemelnek, mert minden újabb megtalált festményük gazdagodást jelent a realista hagyományok felkutatása terén.

A kiállítás azt tanúsítja, hogy a századforduló művészetében még igen sok feltárnivaló vár a műtörténészekre.

Megszámlálhatatlan kép és szobor lappang még a feledésben, s e művek között bizonyára jóegynéhány lesz, melyek előkerülése után elhunyt mestereinknek a társadalom problémáihoz való viszonya még pozitívabban fog megmutatkozni. Ez a folyamat ismeretes a nagy orosz forradalmi demokratáknak, a Vándorkiállítási Társaság festőinek történetéből, akiknek a művei közül nem egyet sikerült a cári önkényuralomnak eltüntetni a közönség szeme elől, s ma mégis eleven nevelői a szocialista művészeknek.

Az utolsó ötven év festészettörténetében is igyekszik a Képtár kiállítás helyrebillenteni az egyensúlyt a haladószelemű művek és a hanyatlást jelentő képek között. Ebben a vonatkozásban is sok munka vár még a kritikusokra, művészettörténészekre, össze kell gyűjteniök az adatokat, számadást készíteniök a létrejött alkotásokról, s csak a viszonylagos teljesség birtokában lesz módjuk kiértékelni az anyagból az építőhatású műveket. A kezdeti eredményeket már erre a korszakra vonatkozólag is közreadja a kiállítás, megfelelő súlyt biztosítva *Mednyánszky* Lászlónak,

Osztályozás

708

Főv. Képtár

Idő:

Személy:

Helyszám:

Fényes Adolfinak, akik mellett a nagybányai telep művészei, a munkásosztály és a szegényparasztság festői közvetítették multszázadi mestereink hagyományait mai festőink felé.

A kiállítás távolról se mondható hiánytalan, de nagy lépést tett előre festészetünk időálló értékeinek hamisítatlan megismerése felé.

Pogány Ö. Gábor